

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет фізичного виховання і спорту

Кафедра терапії, реабілітації та морфології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фітотерапія у фізичній терапії

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Спеціальність 227 Терапія та реабілітація

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Затверджено на засіданні кафедри
терапії, реабілітації та морфології
Протокол №6 від "21" листопада 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Фітотерапія у фізичній терапії
Викладач (і)	Шеремета Лідія Миколаївна
Контактний телефон викладача	+380505797464
E-mail викладача	lidija.sheremeta@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Згідно графіка

2. Анотація до дисципліни

Дисципліна "Фітотерапія у фізичній терапії" є важливою складовою підготовки фахівців у галузі охорони здоров'я, реабілітації, фармації та альтернативної медицини.

У рамках дисципліни вивчаються ботанічні, хімічні та фармакологічні властивості лікарських рослин, їхній вплив на організм людини, а також принципи безпечного та ефективного застосування фітотерапевтичних засобів. Особлива увага приділяється розумінню механізмів дії активних речовин рослинного походження, їхньому поєднанню з іншими методами лікування та можливим побічним ефектам.

3. Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: визначення напрямків і цілей фармакологічного втручання при проведенні фітотерапії захворювань внутрішніх органів. Визначення груп препаратів, принцип вибору окремих лікарських рослин у конкретній клінічній ситуації. Удосконалення використовуваних та створення нових методик лікування хвороб. Принципи складання комбінацій лікарських засобів з урахуванням клінічного перебігу захворювань, а також даних про фармакокінетику і фармакодинаміку препаратів з лікарських рослин. Принципи складання комбінацій лікарських засобів з урахуванням клінічного перебігу захворювань, а також даних про фармакокінетику і фармакодинаміку препаратів. Удосконалення використовуваних та створення нових методик лікування хвороб.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- визначати ключові поняття дисципліни «Фітотерапія»;
- володіти знаннями, які біологічно активні речовини вміщують до себе лікарські рослини, та які фармакологічні ефекти вони надають;
- вміти вибирати фітозасоби загальної та специфічної дії залежно від наявних клініко-функціональних розладів у хворих із різною патологією, прийняття обґрунтованого рішення;
- здатність працювати в команді;
- діяти соціально відповідально та свідомо.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Загальні компетентності

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

Програмні результати навчання

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальні кількість годин 90
Лекції	10
Семінарські / практичні / лабораторні	20
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	Терапія та реабілітація	4	вбірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин 90		
	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Тема 1. Біологічно активні речовини лікарських рослин та їхній вплив на організм.	2	4	10
Тема 2. Фітотерапія в лікуванні захворювань травної системи.	2	4	10
Тема 3. Фітотерапія для зміцнення імунітету та боротьби із застудними захворюваннями.	2	4	10
Тема 4. Фітотерапія в лікуванні нервових розладів.	2	4	10
Тема 5. Технології приготування та застосування фітопрепаратів.	2	4	10
Всього за семестр	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Робота на парах	Оцінка за контроль самостійної роботи	Оцінка за додаткову роботу	Разом
80	10	10	100
<ul style="list-style-type: none"> Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою. По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих оцінок у 100-бальній шкалі множиться на ваговий коефіцієнт 			

0,8, відповідно – максимальний бал за всі отриманні заняття у підсумку може скласти 80 балів.

Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за роботу на парах (максимально – 80 балів), отриманих балів за контроль самостійної роботи (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,1, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 10 балів), оцінки за письмову (додаткову) роботу (написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, зарахування результатів неформальної освіти і т.д.) (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,1, відповідно максимальний бал може скласти 10 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів.

- При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, проведення розрахунків, лабораторних робіт, написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо.
- Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

- *90-100 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні вміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
- *70-89 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.
- *50-69 балів* – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні вміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.

- *Менше 50 балів* – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

<u>7. Політика навчальної дисципліни</u>	
Письмові роботи	<p>Письмово виконуються контрольні роботи, які проводяться у вигляді тестового контролю рівня знань студентів на паперових носіях (або в системі дистанційного навчання). Під час контрольної роботи студент отримує 25-50 тестів, на розв'язання кожного з яких надається 1 хвилина.</p> <p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою у % правильних відповідей.</p>
Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника □ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. □ Положення про запобігання академічному плагіату Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника . □ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. □ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Організація освітнього процесу у Прикарпатському Національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.):</p> <p>Пропуски семінарських, практичних, лабораторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття, щоб бути допущеним до здачі екзамену.</p> <p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом</p>

	<p>Занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7.</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри фізичної терапії, ерготерапії студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

8. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми), таблиці та інше.
Література:	
Основна	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Болгарович З.Е. Народна медицина українців / З.Е. Болгарович. - К.: Наукова думка, 1990. - 230с. 2. Гарбарець М.О. Довідник з фітотерапії / М.О. Гарбарець, В.Г. Западнюк. - К.: Вища школа, 1981.- 200 с. 3.Кобзар, А. Я. Фармакогнозія в медицині : навч. посібник / А. Я. Кобзар. - К. : Медицина, 2007. - 544 с. 4.Ковальов В. М., Павлі О. І., Ісаков Т. І. Фармакогнозі з основам біохімії рослин: Підручник для студентів вищ. фармац. навч закл. закл III—IV рівні акред. -2- ге вид. — Х.: Вид-в НФаУ, МТК-книга. 2004 — 704 с. 5. Лікарські рослини : енциклопедичний довідник / відп. Ред. А.М. Гродзінський.-К.: голов. Ред. УРЕ, 1989.-544 с.: ил. 6. Лікарські рослини у фармакології: навчальний посібник з фітотерапії / Авторупорядник Грига І.В. – Ужгород: Закарпаття, 2001. – 280 с. 7. Мамчур Ф.І. Довідник з фітотерапії / Ф.І. Мамчур . - Київ: «Здоров'я»,1986. -276с. 8. Товстуха Є.С. Фітотерапія / Є.С. Товстуха. - К.: Здоров'я, 1991. - 304 с. 9. Чекман, І. С. Клінічна фітотерапія [Текст] : навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. закладів / І. С. Чекман. - вид. 2-ге., допов. - Київ : Рада, 2006. - 656 с. 10. Чекман, І. С. Клінічна фітотерапія. Природа лікує [Текст] / І. С. Чекман. - Київ : Рада, 2000. - 510 с. 11. D. Csupor: Phytotherapy - a textbook for pharmacy students. University of Szeged, 2015. – 229 p. 12. Veitch, Nigel C., Smith, Michael, Barnes, Joanne, Anderson, Linda A., and Phillipson, J. David. Herbal Medicines. Fourth edition. London, UK: Pharmaceutical Press; 2013. - 813 p.	
Допоміжна	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Носаль І.М. Від рослини - до людини: Розповіді про лікувальні та лікарські рослини України / І.М. Носаль. - К.: Веселка, 1992. - 606 с. 2. Фітотерапія: сучасні тенденції до використання в лікарській практиці та перспективи подальшого розвитку / В.А. Туманов, І В.В. Поканевич І, Т.П. Гарник, В.М. Фролов, М.О. Пересадін // Фітотерапія. Часопис. -2012.- № 1.-С.4-11. 3. Фітотерапія: Навчальний посібник для практичних і семінарських занять курсу за вибором для студентів 4 курсу медичного факультету. І частина.-Львів: Вид-во «Папуга»,2013.- 169 с. 4. Braun L., M. Cohen. Herbs and Natural Supplements. An EvidenceBased Guide. 2nd edn. Australia: Churchill Livingstone, Elsevier, 2007. – 1597 p. 5. Gruenwald J., Th. Brendler, Ch. Jaenicke (sc. eds.). PDR for Herbal Medicines. - Montvale, NJ: Medical Economics Company, 2000. – 858 p. 6. Kaufman P. B., L. J. Cseke, S. Warber, et al. Natural Products from Plants. - Boca Raton, New York, London, Tokyo: CRC Press, 1999. – 309 p.	
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сторінка дисципліни в Moodle http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3195 2. http://nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 3. http://korolenko.kharkov.com – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка 4. "Асоціація фахівців з народної та нетрадиційної медицини України" 5. Всеукраїнська громадська організація: http://uanm.org.ua/?tag=фітотерапія 6. http://www.pharmacyclopedia.com.ua/article/406/fitoterapiya	

7. <http://liktravy.ua>
8. <http://narmedzona.ru/fitoterapiya>
9. <https://www.ema.europa.eu/en> - European Medicines Agency.

Викладач: Шеремета Лідія Миколаївна